

УДК 378.147:37.011.3-051]:001
[https://doi.org/10.35387/od.1\(25\).2024.52-62](https://doi.org/10.35387/od.1(25).2024.52-62)

Галаманжук Леся Людевієвна
– доктор педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри
теорії та методик дошкільної
освіти, Кам'янець-Подільський
національний університет імені
Івана Огієнка

Halamanzhuk Lesia – Doctor of
Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Pre-school Education
Theory and Methods Department
of the Ivan Ohienko Kamianets-
Podilskyi National University

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0001-9359-7261>
E-mail: halamanzhuk@kpnu.edu.ua

Федорчук Вікторія Вікторівна
– кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри
педагогіки та менеджменту
освіти, Кам'янець-Подільський
національний університет імені
Івана Огієнка

Fedorchuk Viktoriia – Candidate
of Pedagogical Sciences,
Associate Professor, Associate
Professor at the Department of
Pedagogics and Education
Management of the Ivan Ohienko
Kamianets-Podilskyi National
University

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0560-3471>
E-mail: vicfed@kpnu.edu.ua

СТАН ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Стаття присвячена проблемі готовності майбутніх педагогів до науково-дослідної роботи у професійній діяльності. Зазначено, що важливим елементом підготовки майбутніх педагогів є готовність до науково-дослідної роботи у професійній діяльності, що визначено актуальною проблемою сучасної педагогічної науки і практики. Проаналізовано різні погляди на поняття «готовність», «готовність до певного виду діяльності», «готовність до педагогічної діяльності», а також «готовність майбутніх педагогів до науково-дослідної роботи». Визначено різні аспекти професійної готовності майбутнього педагога до професійної діяльності. Запропоновано різні підходи до структури готовності майбутніх педагогів до науково-дослідної роботи. Охарактеризовано визначені авторами компоненти і критерії стану такої готовності майбутніх педагогів, а саме: мотиваційний, когнітивний та операційно-діяльнісний. Описано проведене емпіричне дослідження стану готовності майбутніх педагогів до науково-дослідної роботи у професійній діяльності, відповідно до визначених критеріїв.

Зроблено висновок, що готовність до науково-дослідної діяльності зумовлюється різноманітними факторами, найважливішим серед яких відповідно до проведеного дослідження є свідоме, вмотивоване ставлення до науково-дослідної роботи та можливостей її організації; крім цього, важливе значення має наявність практичних навичок проведення науково-дослідної роботи в закладі освіти, а також володіння відповідними теоретичними знаннями щодо організації науково-дослідної роботи у професійній діяльності педагога. Зауважено, що хоча більшість здобувачів оцінюють власний рівень готовності до науково-дослідної роботи як високий та вище середнього, все ж залишається необхідність покращувати стан готовності майбутніх педагогів до науково-дослідної роботи у професійній діяльності. Тому перспективами подальших досліджень запропоновано розробку та впровадження різних способів мотивації здобувачів освіти до науково-дослідної діяльності, створення умов для успішної практичної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти до науково-дослідної роботи в закладі освіти.

Ключові слова: готовність; майбутні педагоги; науково-дослідна діяльність; критерії; професійна діяльність.

**Halamanzhuk Lesia,
Fedorchuk Viktoriia**

THE STATE OF FUTURE TEACHERS' READINESS FOR SCIENTIFIC-RESEARCH WORK IN PROFESSIONAL ACTIVITY

Abstract. *The article is devoted to the problem of the readiness of future teachers for scientific-research work in their professional activity. It is noted that an important element of the future teachers training is their readiness for scientific-research work in professional activity, which is defined as an urgent problem of modern pedagogical science and practice.*

Different views on the concept of «readiness», «readiness for a certain type of activity», «readiness for pedagogical activity», as well as «readiness of future teachers for scientific-research work» were analyzed. Different aspects of the future teacher's professional readiness for professional activity have been determined. Various approaches to the structure of the future teachers' readiness for their scientific-research work are proposed. The author defined the components and criteria of the state of future teachers' readiness, namely: motivational, cognitive and operational. The conducted empirical study of the state of readiness of future teachers for scientific-research work in professional activity, in accordance with the defined criteria, is described. It was concluded that the readiness for scientific-research activity is determined by various factors, the most important of which, according to the conducted research, is a conscious, motivated attitude towards scientific-research work and the possibilities of its organization; in addition, it is important to have practical skills for conducting scientific-research work in educational institutions, as well as

possessing relevant theoretical knowledge about the organization of scientific-research work in the professional activity of a teacher. It was noted that although the majority of students assess their own level of readiness for the scientific-research work as high and above average, there is still a need to improve the state of readiness of future teachers for the scientific-research work in the professional activity. Therefore, the prospects for further research suggest the development and implementation of various ways of motivating students to be engaged in scientific research, creating conditions for successful practical training of students of the second (master's) level of higher education for research work in an educational institutions.

Key words: *readiness; future teachers; scientific-research activity; criteria; professional activity.*

Постановка проблеми, її актуальність. В сучасних умовах невизначеності та новітніх викликів освіта має сприяти забезпеченню можливостей для всебічного розвитку, саморозвитку, зокрема й власного творчого потенціалу кожного здобувача освіти, в тому числі й майбутніх педагогів. Одним із значущих засобів на цьому шляху є залучення здобувачів освіти до науково-дослідної роботи.

Освітні програми підготовки майбутніх педагогів (вчителів, вихователів) передбачають оволодіння як теоретичними знаннями, так і практичними засобами наукового пізнання. Такий підхід дає можливість запобігати догматичному накопиченню теоретичної інформації у процесі навчання та сприяє всебічному розвитку й саморозвитку здобувачів освіти.

Дієвими формами науково-дослідної роботи майбутніх педагогів в освітньому процесі вважають:

- «читання лекцій для студентів молодших курсів (II-IV семестри) з методики і організації наукових досліджень, з наукової організації самостійної роботи, з методики роботи з науковою літературою і користуванням бібліотекою;

- залучення студентів до реферативної роботи на практичних, семінарських, лабораторних заняттях. Виконані студентами реферативні роботи повинні включати елементи наукового пошуку, підбір та вивчення відповідних розділів монографій і наукових статей;

- включення елементів наукових досліджень при підготовці до лабораторних робіт, семінарів, практикумів;

- включення елементів наукового пошуку в домашнє завдання, що пропонуються для виконання студентам з тих чи інших дисциплін навчального плану. Такі завдання є одним з ефективних засобів інтенсифікації самостійної роботи студентів;

- включення елементів наукового пошуку у виконання індивідуальних завдань;

включення елементів наукової творчості в курсові та дипломні роботи» (Сидорчук, 2002).

Вважаємо за доцільне акцентувати увагу на чинниках, що зумовлюють необхідність підготовки майбутніх педагогів до науково-дослідної роботи:

«1. Макрорівень: соціальне середовище, яке виступає як «умова життєдіяльності людей і як продукт їхньої сукупної діяльності. Це соціально-історичний процес життя суспільства, який бере участь в становленні, розвитку і вдосконаленні особистості, визначає об'єктивні вимоги до освітньої системи та особистості фахівців, а також надає можливості для реалізації цих вимог. Соціальне середовище в своєму конкретно-історичному змісті формує цілі, завдання, форми і методи виховання – всі ці сторони цілісного процесу впливу на розвиток особистості, що в сукупності визначаються рівнем і потребами суспільства». Сучасні зовнішні умови макрорівня обумовлюють необхідність підготовки фахівців, готових до здійснення професійної науково-дослідної діяльності, і пред'являють відповідні вимоги до освітнього середовища, в якому здійснюється цілеспрямоване формування готовності майбутніх фахівців до наукової роботи.

2. Мікрорівень: освітнє середовище, в якому безпосередньо здійснюється професійна підготовка. Факторами освітнього середовища є педагогічні технології, зміст освіти, характер розв'язуваних педагогічних завдань, педагогічний колектив і т. д.» (Повідайчик, 2016).

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Державні документи з питань освіти і навчання – Закон України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), Національна доктрина розвитку освіти, Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») (2002), Концепція розвитку педагогічної освіти (2018), Концепція Нової української школи та ін. – засвідчують, що найбільш успішними на ринку праці найближчим часом будуть такі фахівці, які готові й здатні вчитися впродовж життя, набувати нових умінь і навичок, визначати освітні цілі та способи їх досягнення, критично мислити, що сприятиме їх здатності в тому числі й до науково-дослідної діяльності.

На даному етапі багато науковців приділяють увагу дослідженню різних аспектів науково-дослідної діяльності, зокрема й системи науково-дослідної діяльності здобувачів освіти, педагогічних умов забезпечення науково-дослідницької підготовки майбутніх педагогів тощо. Варто згадати дослідження О. Єгорової, М. Князян, В. Кулешової, Є. Кулика, Г. Кловак, С. Лауна, О. Мілаш, Н. Москалюк, О. Рогозіної, М. Самойлової, Л. Султанової, Л. Сущенко, В. Тушевої, А. Яновського, присвячені науково-дослідній підготовці майбутніх педагогів.

Окремі питання готовності фахівців до виконання своїх професійних обов'язків досліджували В. Бондар, М. Дяченко, Л. Мороз.

Вивченням професійної готовності до педагогічної праці займалися Н. Клокар, Л. Кондрашова, Р. Мойсеєнко, В. Сластьонін. Зокрема умови успішного формування готовності майбутніх педагогів до науково-дослідної роботи висвітлювалися у працях В. Борисова, Г. Кловак, Є. Макагон, М. Севастюк, Г. Шишкіна та ін.

Впливом науково-дослідної діяльності на якість підготовки здобувачів освіти займалися такі науковці як В. Бабак, В. Буряк, О. Микитюк, П. Підкасистий, М. Піскунов, В. Шейко, І. Штокман.

Але варто зазначити, що такі наукові дослідження, які спрямовані на оптимізацію професійної підготовки майбутнього педагога, здебільшого стосуються проблеми саме функціонування науково-дослідницької діяльності. Разом з тим, поза увагою вчених часто залишається актуальне питання стану та формування у майбутніх педагогів готовності до науково-дослідної роботи як важливої складової у системі організації освітнього процесу в закладах вищої освіти.

Мета дослідження полягає у виокремленні основних чинників, які впливають на готовність майбутніх педагогів до науково-дослідної роботи, та емпірично дослідити стан готовності майбутніх педагогів до науково-дослідної роботи у професійній діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах перманентних змін в освіті значну увагу варто приділяти підготовці кваліфікованого фахівця, сучасного, конкурентоспроможного педагога. Відтак, спостерігаємо активний пошук ефективних способів та засобів, які сприяли б цьому процесу. Адже перед сучасними закладами вищої освіти стоїть важливе завдання з підготовки фахівців, які були б здатні до науково-дослідної роботи у професійній діяльності.

Важливо, щоб майбутні педагоги навчилися «знаходити нове в педагогічних явищах, виявляти в них приховані зв'язки та закономірності; оволодівати існуючими науковими поняттями та уявленнями; точно описувати факти та явища з використанням загальноприйнятої термінології; підбирати споріднені факти за їх суттєвими ознаками, групувати їх у відповідності із загальнонауковими правилами; проводити аналіз фактів і явищ, виділяти з них загальне й одиничне, суттєве та другорядне; передбачати тенденції розвитку, можливі зміни досліджуваних явищ та процесів. Високий теоретичний і методичний рівень наукової роботи студентів педагогічних навчальних закладів забезпечується використанням багатого арсеналу методично розроблених форм, методів та засобів її організації (Сидорчук, 2002).

В сучасній літературі можна знайти різні погляди на поняття «готовність». До прикладу, йдеться про готовність до діяльності як певний комплекс різноманітних здатностей, а здатність виявляється «як більш загальна категорія стосовно цих властивостей і рис» (Білостоцька, 2009).

Психологічний стан готовності науковці розглядають як «внутрішню налаштованість, пристосованість можливостей особистості для успішних дій у певний момент. Готовність певного виду діяльності характеризується насамперед психологічним станом особистості, що виявляється безпосередньо перед початком діяльності, коли необхідно остаточно прийняти рішення про свою готовність до виконання поставленого завдання. Готовність визначають як умову успішного виконання діяльності; як вибірккову активність, що налаштовує особистість на майбутню діяльність; як регулятор діяльності; як придатність до діяльності; наявність певних здібностей; як психологічний стан, який виникає у суб'єкта для задоволення певної потреби» (Білостоцька, 2009). Окремі науковці соціально-психологічну готовність до діяльності визначають як «рівень розвитку особистості, який передбачає сформованість цілісної системи ціннісно-орієнтаційних, когнітивних, емоційно-вольових рис особистості, які забезпечують її оптимальне функціонування в колективі» (Білостоцька, 2009).

Значна кількість вчених аналізують різні аспекти професійної готовності майбутнього педагога до професійної діяльності. Так, готовність розглядають як своєрідні професійно важливі якості; як стан особистості тощо. Досліджуючи професійну готовність до педагогічної діяльності, Л. Мельник називає її «особистісним утворенням, яке забезпечує внутрішні мотиви для успішного виконання цієї діяльності, педагогічну самосвідомість, педагогічні здібності, знання, вміння та навички їх практичного втілення, професійно значущі риси особистості» (Білостоцька, 2009).

Зазначимо, що у дослідженні А. Линенко готовність описується в контексті якісної підготовки суб'єкта до реалізації педагогічної діяльності. «З одного боку, вона є особистісною (емоційно-інтелектуальна, вольова, мотиваційна), що охоплює інтерес, ставлення до діяльності, почуття відповідальності, впевненість в успіху, потребу виконання поставлених завдань на високому професійному рівні, керування своїми почуттями, мобілізацію сил, подолання невпевненості, побоювання тощо); з іншого, операційно-технічною, що охоплює інструментарій педагога (його професійні знання, вміння, навички, способи і засоби педагогічного впливу)» (Линенко, 2006).

У багатьох дослідженнях також можна знайти поділ на два блоки професійної готовності, а саме: теоретична готовність, що передбачає наявність узагальнених прогностичних, аналітичних, проєктивних та рефлексивних умінь, та практична готовність, яка виявляється в зовнішніх уміннях (комунікативних, організаторських, управлінських тощо).

Зазначимо, що нас цікавить зокрема готовність майбутніх педагогів до науково-дослідної роботи, яку теж різні дослідники визначають відповідно до власного бачення. Так, О. Білостоцька її називає «складне

особистісне утворення, яке забезпечує ефективне функціонування наукової роботи й охоплює знання, вміння, досвід, риси та ставлення до науково-дослідної роботи» (Білостоцька, 2009). За Ю. Барановою, готовність до науково-дослідної роботи уособлює «сукупність особистісних, психологічних, професійних особливостей майбутніх вчителів, що охоплюють ціннісно-мотиваційну, когнітивну та операційно-процесуальну сфери професійної діяльності, яка дає змогу організовувати та проводити науково-дослідну роботу» (Баранова, 2019).

Окремі науковці визначають готовність особистості до професійно орієнтованої науково-дослідницької діяльності також як «результат трьох взаємодіючих процесів: 1) зовнішнього впливу, джерелом якого є соціально-економічні умови і вимоги, що пред'являються суспільством до фахівців; 2) цілеспрямованого навчання і виховання, в яких відбувається формування особистості фахівця; 3) діяльності особистості як об'єкт-суб'єкта формуючого впливу (Білостоцька, 2009).

Л. Коржова готовність здобувачів освіти до проведення наукових досліджень трактує як «інтегральне особистісне новоутворення, яке охоплює стійке прагнення до творчого наукового пошуку у галузі освіти, наявність спеціальних знань і умінь, а також комплексу індивідуально-психологічних і характерологічних особливостей, які забезпечують високу ефективність професійного функціонування» (Коржова, 2002). А у структурі готовності майбутніх педагогів до науково-дослідної роботи дослідниця виокремлює такі складові: «мотиваційний, змістово-процесуальний і виконавчий; когнітивний, мотиваційний, орієнтувальний та технологічний; мотиваційний, змістовий, діяльнісний та рефлексивний (Коржова, 2002).

На думку Л. Коржової, з-поміж показників готовності до науково-дослідної діяльності доцільно виокремлювати «мотиваційну спрямованість, дослідницькі знання, дослідницькі вміння, творчу активність, продуктивність дослідження, рефлексію. В. Борисов виділяє такі критерії: мотиви, знання, дослідницькі вміння (Сидорчук, 2002).

Загалом готовність майбутніх педагогів до науково-дослідної роботи – це складне особистісне утворення, яке передбачає наявність відповідних знань, умінь, досвіду, властивостей та ставлення до науково-дослідної роботи, що в сукупності забезпечуватимуть ефективне функціонування наукової діяльності суб'єкта. Тому, на нашу думку, компонентами такої готовності майбутніх педагогів є мотиваційний, змістовий та операційно-діяльнісний.

У літературі мотиваційний компонент описано як такий, що створює підґрунтя для інших компонентів. Пріоритетними є особистісні мотиви. Цей компонент охоплює «духовні, морально-етичні матеріальні, пізнавальні потреби та інтереси, систему переконань і ціннісних орієнтацій особистості щодо сутності й мети майбутньої професійної діяльності як запоруки власної самореалізації та саморозвитку; зацікавленість науково-

дослідною роботою як важливим джерелом фахових потреб та зростання творчого потенціалу, формування стійкого інтересу до пізнання педагогічного процесу; сформованість мотивів дослідної діяльності; прагнення до самовдосконалення через науково-дослідну роботу, розуміння ціннісної ролі досліджень в удосконаленні педагогічного процесу» (Білостоцька, 2009).

Когнітивний компонент передбачає оволодіння знаннями з методології та організації науково-дослідної роботи, особливостями змісту наукової роботи в закладах освіти, основними підходами до керівництва науково-дослідною роботою учнів; вимогами до оформлення результатів наукової роботи тощо.

Операційно-діяльнісний компонент, на наш погляд, передбачає такі вміння: організувати та проводити наукове дослідження (здійснювати пошук, нагромадження, опрацювання наукової інформації; аналізувати стан досліджуваного явища; застосовувати систему методів дослідної роботи, оформлювати результати наукового дослідження); впроваджувати результати науково-дослідної роботи в освітній процес закладу освіти.

Відповідно до зазначених компонентів, вважаємо за можливе в даному дослідженні зупинитись на таких трьох основних критеріях визначення стану готовності майбутніх вчителів до науково-дослідної роботи у професійній діяльності, а саме: мотиваційному, когнітивному та операційно-діяльнісному. Характеризуючи їх, можна зазначити, що *мотиваційним критерієм* визначається: зацікавлення майбутніх педагогів науковими дослідженнями, усвідомлене розуміння ролі наукових досліджень в роботі сучасного педагога і необхідності практичного використання науково-дослідної роботи у професійній діяльності. *Когнітивний критерій* передбачає володіння майбутніми педагогами знаннями щодо організації наукового дослідження в умовах закладу освіти. *Операційно-діяльнісний критерій* відображає уміння та навички, необхідні майбутнім педагогам для ефективної організації науково-дослідної роботи у професійній діяльності.

Емпіричне дослідження стану готовності майбутніх педагогів до науково-дослідної роботи у професійній діяльності було проведено відповідно до визначених критеріїв. Це було зроблено завдяки проведеному опитуванню здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня (ОП «Дошкільна освіта» та «Управління навчальним закладом» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка), які вивчали освітній компонент «Методика наукових досліджень».

Результати дослідження за мотиваційним критерієм готовності до науково-дослідної роботи засвідчили, що майже 97,9% респондентів вважають за необхідне займатись науковою роботою у професійній діяльності. Деталізуючи, що саме їх мотивуватиме до науково-дослідної

роботи, відзначимо, що на першому місці – прагнення підвищувати ефективність освітнього процесу (87,2%), бажання підвищувати власну професійну компетентність (78,7%). Незважаючи на виявлений значний відсоток умотивованих до науково-дослідної діяльності здобувачів, респонденти зазначили, що їм бракує власного свідомого ставлення до оволодіння науково-дослідною роботою (38,3%), а також практичного досвіду щодо організації наукових досліджень (34,3%).

Досліджуючи наступний, когнітивний критерій, було з'ясовано, наскільки майбутні педагоги володіють інформацією, що стосується організації науково-дослідної роботи. Опитування засвідчило: 75% респондентів володіють належним рівнем знань для проведення наукового дослідження в закладі освіти, а 25% опитаних зазначили про недостатню теоретичну підготовку до науково-дослідної роботи у професійній діяльності.

Діагностика третього, операційно-діяльнісного критерію визначення стану готовності майбутніх педагогів до науково-дослідної роботи у професійній діяльності засвідчила, що не всі випускники другого (магістерського) рівня вищої освіти мають належний практичний досвід в організації науково-дослідної роботи, зокрема, дослідження виявило, що 34% респондентів мають недостатню практичну підготовку для ефективної науково-дослідної роботи в закладі освіти.

Звичайно, визначення стану готовності майбутніх педагогів до науково-дослідної роботи у професійній діяльності лише за описаними показниками було б неповним. Зважаючи на це, здобувачам освіти також було запропоновано взяти участь в самооцінюванні власного рівня готовності до науково-дослідної роботи у професійній діяльності. Для цього була використана шкала від 1 до 10, де 1 – найнижчий рівень, а 10 – найвищий рівень готовності до науково-дослідної роботи. Результати дослідження продемонстрували, що більшість (66%) респондентів визначили свій рівень готовності як високий і вищий середнього, а 34% – як середній.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Готовність до науково-дослідної діяльності зумовлюється різноманітними факторами, найважливішим серед яких, відповідно до проведеного дослідження, є свідоме, вмотивоване ставлення до науково-дослідної роботи та можливостей її організації; крім цього, важливе значення має наявність практичних навичок проведення науково-дослідної роботи в закладі освіти, а також володіння відповідними теоретичними знаннями щодо організації науково-дослідної роботи у професійній діяльності педагога. Вважаємо, що хоча більшість здобувачів оцінюють власний рівень готовності до науково-дослідної роботи як високий та вище середнього, все ж залишається необхідність покращувати стан готовності майбутніх педагогів до науково-дослідної роботи у професійній діяльності.

Тому перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці та впровадженні різних способів мотивації здобувачів освіти до науково-дослідної діяльності, визначенні та створенні умов для успішної практичної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти до науково-дослідної роботи в закладі освіти та визначенні рівнів сформованості готовності майбутніх педагогів до використання освітніх технологій у професійній діяльності.

Список використаних джерел

- Баранова, Ю.В. (2019). *Формування у майбутніх вчителів іноземних мов готовності до науково-дослідної роботи*: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2019. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/32004/100355535?sequence=1&isAllowed=y>
- Білостоцька, О. (2009). Готовність майбутніх учителів до науково-дослідної роботи. *Вісник Львівського університету*. 25, 96–102.
- Жижко, Т.А. (2013). Педагогічна система як один із чинників впровадження ідеї інтенсифікації у професійній підготовці майбутніх фахівців. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова*. Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління. 3, 144-151.
- Коржова, Л.С. (2002). *Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до проведення педагогічних досліджень*: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Кривий Ріг, 2002, 22.
- Линенко, А.Ф. (2006). *Теорія і практика формування готовності студентів педагогічних вузів до професійної діяльності*: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 44.
- Повідайчик, О.С. (2016). Умови формування готовності майбутніх фахівців до науково-дослідницької діяльності в професійній сфері. *Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи*. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/15646>
- Сидорчук, Н.Г. (2002). До питання про організацію науково-дослідної роботи студентів педагогічних навчальних закладів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. у 2-х част. Ч.-2./ редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. Київ-Вінниця: ДОВ Вінниця, 408-413.

References (translated and transliterated)

- Baranova, Yu.V. (2019). *Formuvannia u maibutnix vchyteliv inozemnykh mov hotovnosti do naukovo-doslidnoi roboty* [Formation of future foreign language teachers' readiness for research work]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Kyiv, 22 [in Ukrainian].
- Bilostotska, O. (2009). Hotovnist maibutnix uchyteliv do naukovo-doslidnoi roboty [The readiness of future teachers for research work]. *Visnyk Lvivskoho universytetu – Bulletin of Lviv University*. 25. 96–102 [in Ukrainian].

- Korzhova, L.S. (2002). *Formuvannia hotovnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do provedennia pedahohichnykh doslidzen* [Formation of the readiness of future primary school teachers to conduct pedagogical research]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00 04. Kryvyi Rih, 22 [in Ukrainian].
- Lynenko, A.F. (2006). *Teoriia i praktyka formuvannia hotovnosti studentiv pedahohichnykh vuziv do profesiinoi diialnosti* [Theory and practice of forming the readiness of students of pedagogical universities for professional activity]: avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.04. Kyiv. 20 [in Ukrainian].
- Povidajchuk, O.S. (2016). Umovy formuvannia hotovnosti maibutnikh fakhivtsiv do naukovo-doslidnytskoi diialnosti v profesiinii sferi [Conditions for the formation of readiness of future specialists for scientific and research activities in the professional sphere]. *Aktualni problemy sotsialnoi pedahohiky ta sotsialnoi roboty – Actual problems of social pedagogy and social work*. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/15646> [in Ukrainian].
- Sidorchuk, N.G. (2002). Do pytannia pro orhanizatsiiu naukovo-doslidnoi roboty studentiv pedahohichnykh navchalnykh zakladiv [To the question of organization of research work of students of pedagogical educational institutions]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy – Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems*: zb. nauk. pr. u 2-kh chast. Ch.-2 / I.A. Zyazyun and others. Kyiv-Vinnytsia: DOV Vinnytsia, 408-413 [in Ukrainian].
- Zhizhko, T.A. (2013). Pedahohichna systema yak odyn iz chynnykiv vprovadzhennia idei intensyfikatsii u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh fakhivtsiv [Pedagogical system as one of the factors of implementation of the idea of intensification in professional training of future specialists]. *Naukovyi chasopys NPU im. M.P. Drahomanova. Serii 11. Sotsiolohiia. Sotsialna robota. Sotsialna pedahohika. Upravlinnia – Scientific journal of the NPU named after M.P. Drahomanova. Series 11. Sociology. Social work. Social pedagogy. Management*, 3, 144-151 [in Ukrainian].